

*Schared Experience
Споделен опит*

ИНДИВИДУАЛНОСТТА НА ДЕТЕТО – ОСНОВА ЗА ПРАВИЛНО РАЗВИТИЕ И ВЪЗПИТАНИЕ

Ирина Николова

Детска градина № 8 „Щурче“ – Плевен

Резюме. Всеки детски индивид има присъщи особености само и единствено за него. Разбирайки психическите дейности на детето, това става предпоставка и важно условие за успешното му възпитание. Възпитанието е немислимо без любовта към детето. Учителят, обичащ децата, се отнася към тях ласкаво, с доверие и освен това той трябва да е интересен и нужен на детската личност. У всяко дете трябва да вижда доброто, на което може да се опре в работата. Ключът към успеха при индивидуалния подход към всяко дете е това, че едни педагози търсят причината, която пречи за развитието на детето, и я премахват, а други се борят с недостатъците в характера на детската личност.

Идвайки в детската градина, децата се интересуват от всичко, което виждат. Педагогът трябва да въведе детето в непознатата за него обстановка. Новото дете понякога може да нарушава дисциплината не защото е невъзпитано, а защото всичко в средата му е чуждо.

Учителят трябва подробно да се запознае с особеностите на детето, защото това е важно за неговото физическо възпитание. Не познавайки индивидуалните особености на детето, учителят не може правилно да закалява децата, не може да организира правилно почивката, храненето им и физическите упражнения.

От особено внимание се нуждаят слаборазвитите деца. Голяма грешка допуска възпитателят, който дели децата на можещи и неможещи. За да може да дава резултат индивидуалният подход, учителите трябва да имат общ език с родителите.

Затова задачата на всеки педагог е оптимално да възпитава всички деца и да внася в детския колектив оптимизъм и жизнерадост.

Keywords: task, activity, child, education, trust, joy, teacher, parents

Въпреки наличието на общи черти, характерни за детето от предучилищна възраст, у всеки детски индивид има присъщи особености само и единствени за него. Разбирайки психическите дейности на детето, това става предпоставка и важно условие на успешното му възпитание. Когато го възпитаваме,

е важно да се знае дали всяко дете може да организира своята работа. Многогодишните наблюдения върху децата помагат на нас, педагозите, да добием ценен опит в това отношение, но и да наблюдаваме детето и да си правим изводи, съвсем не е проста задача. Нужно е да наблегнем на фактите, но основното е непрекъснато да наблюдаваме детето.

Възпитанието е немислимо без любовта към детето. Учителят, обичащ децата, се отнася към тях ласкаво, с доверие и освен това той трябва да е интересен и нужен на детската личност. У всяко дете трябва да вижда доброто, на което може да се опре в работата. Педагогът трябва да е безкрайно дисциплиниран, да разбира децата и да направи живота в детската градина интересен за всички. Трябва да извоюва симпатията им, но същевременно твърдо да поставя своите изисквания към тях. Такъв възпитател трябва да притежава особени средства за въздействие. Първо, неговото присъствие трябва да успокоява детето и на второ място – да може да ги организира. Не са нужни никакви наказания, за да му се подчиняват децата.

Къде всъщност е ключът към успеха? Защо на един учител това лесно се удава, а други безуспешно си губят времето в много подготовка?

Работата е там, че едни педагози търсят причината, която пречи за развитието на детето, и я премахват, а други се борят с недостатъците в характера на детската личност.

Съществуват много примери, че грубостта и недисциплинираността озлобяват детето, а също така и липсата на внимание и ласки към него. Ако тази липса бъде компенсирана, поведението на детето значително се подобрява.

Идвайки в детската градина, децата се интересуват от всичко, което виждат, но за тях всичко е ново. Нова среда, която изкарва детето от обичайната му същност. Послушното дете доста често може да се съпротивлява. Това значи, че педагогът не е успял да въведе детето в непозната за него обстановка. Новото дете понякога може да нарушава дисциплината не защото е невъзпитано, а защото всичко в средата му е чуждо. Ако в този момент учителят определи поведението на детето като грубо нарушение на особеностите в детската група, то той допуска грешка. Понякога, попадайки в новата среда, детето може да се умори, да е нервно, разсеяно и отново да нарушава дисциплината. Подробното запознаване с особеностите на детето е важно и за неговото физическо възпитание. Даже изборът на неподходящи мебели в детската градина може да бъде причина за неправилно физическо развитие. Например високият стол или ниската маса може да са причина за гръбначно изкривяване. Педагогът трябва да следи за храненето на детето, и особено на деца без апетит към храната. Макар да има доста съвременни и нестандартни виждания относно храненето, педагогът е добре да изясни причините защо детето отказва да се храни. Те може да са свързани със здравословното състояние или пък с неправилния режим на хранене в семейството. Независимо

каква е причината, тук е важно общуването с родителите за изясняване на проблема, понякога причините могат да бъдат и съвсем прости – децата не са опитвали съответната храна никога досега. Привичките на децата е хубаво да се зачитат, но това не значи, че те няма да вкусят от непознатата храна. Тук отново идва на помощ умението на педагога. Познавайки характера и наклонностите на детето, той трябва да има подход към всяко едно от тях. Например в този случай е хубаво до детето без апетит към определена храна да се сложи дете, което обожаваше тази храна и я вкушва с удоволствие, така първото дете ще се поучи. Индивидуален трябва да бъде и подходът при храненето на детето и що се отнася до това какво да бъде количеството храна, което да се изяде според индивидуалните особености на организма.

Не познавайки индивидуалните особености на детето, учителят не може правилно да закалява децата, не може да организира правилно почивката им и физическите упражнения. Програмата в детската градина е предвидила да има необходими за всяка възрастова група физически упражнения, но е необходимо да се отчита и индивидуалността на всяко дете от групата. Едни деца се отличават с ловкост, други – със смелост, а трети – с непохватност. Такива деца не е удачно да ги караме да хвърлят в цел или да се надбягват, те биха се притеснили и така не биха искали да участват в играта, организирана от нас. С тях трябва да се действа индивидуално: първо да им се дават по-леки упражнения и после да се подходи към по-сложните. При избора трябва да се отчита и здравословното състояние в момента. Скоро преболедували деца не трябва да насилваме с упражнения, отправени към цялата група. Внимателно трябва да се подхожда към много слабите и дребни на ръст деца, изоставащи физически от връстниците си, но същевременно да не говорим за тях особено пред децата. Добрият педагог трябва да умее да регулира активността на всяко дете според особеностите му – едни да получават трудни задачи, свързани с бързи движения, а други могат да участват в игри, които не изискват резки движения с напрежение. Така децата няма да забележат своята непълноценност и ще получат удовлетворение от колективната игра.

Децата трябва да се наблюдават и по време на игра. Тук те проявяват себе си напълно и непосредствено в сравнения с която и да е друга дейност. Когато наблюдава детето по време на игра, възпитателят може да види как се развива мисленето и как се формира характерът. Именно в играта ярко се проявяват индивидуалните особености и нивото на развитие на детето. Едни от децата бързо привикват към детския колектив и активно участват във всяка игра, други влизат в живота на детската група трудно, дори боейки се да кажат и дума с връстниците си и с възрастните. Едни обичат да строят, а други – да играят с кукли. Еднакво е необходим индивидуалният подход и към децата, които се държат добре, и към тези, които не слушат наставленията на възпитателя.

Например дружелюбното момиченце послушно играе в детската градина на „майки и деца“. Нейните движения обаче са ограничени, тя не желае да се движи. Ако момиченцето е здраво, това не е добре, защото да се движиш, е здравословно, но как да я накараме да извършва повече движения? Тук е добре да организираме игри с движения в нейната любима област: „куклите“ (например разходка, возене на куклите и т.н.), а след това да я привлечем към игра с топка.

Срещат се деца в детската градина, които са доста пасивни, които по време на любимата си игра избират най-неподвижната роля. Учителката е извела децата в парка. Децата събират жълти листа. След като се връщат в двора на детското заведение, решават да играят на театър. Флегматичното момченце си избира ролята на контролър. Вместо билети се продават жълти листа. Започва играта и артистите играят ролите си, но учителят не забелязва, че детето контролър държи безучастно листата и наблюдава играта на другите деца. Всички деца са зачервени от действията си, само момченцето, което стои, е побледняло от студа. Тук трябва да има правилен подход от страна на педагога, а именно той да не оставя без внимание пасивните деца, а да ги насочи към друга дейност. С оптимизъм, поощрение, смях учителят е длъжен да въодушевява децата. Негов дълг е да развива и поддържа жизнерадостта и емоционалността на всяко дете. На пръв поглед, изглежда, че с пасивните деца можем лесно да се справим, но това е само на пръв поглед, но за да ангажираме такова дете, са нужни усилия от страна на учителя. Основните прийоми на педагога при тях трябва да са похвалата, въодушевлението, отбелязване даже на малкия успех в съвместната игра с децата.

А ето и един съвършено противоположен характер. Например живеят, вечно в опозиция Камен, който плаче, крещи с все сила и не изпълнява изискванията на педагога. Той се сърди постоянно, дърпа играчките от ръцете на децата и крещи недоволно срещу тях. Педагогът използва единствено метода на забраната: „Камен, не крещи, не се карай, не пречи на децата и не им вземай играчките!“. Такова е и отношението на родителите към Камен вкъщи. Майка му за всяка беля го упреква и порицава. Подвижното живо дете се съпротивлява. Резултати не дават и пълната свобода, нито похвалата. Чувствайки, че учителят е твърде пасивен към него, Камен въобще не иска да го слуша. Педагогът изпробва и друго – поставя му по-сложни задачи, където детето да намери пълно удовлетворение, и така поведението на Камен се подобрява. Добрият резултат идва след добра групировка на дейността, обединяваща неуравновесените с по-способните и разумните. Винаги е полезно да се препоръчва на неуравновесените главната роля в подвижните и дидактичните игри. Така те се дисциплинират: трябва да следят за всичко, да се стараят да изпълняват ролята най-добре. Нужно е настойчиво да се изисква при играта да спазват новите елементи, да се следи децата да играят активно, а при умора да се замени играта, заниманието, упражнението или др.

Индивидуалният подход е необходим не само във физическото възпитание и при организиране на игрите, но и по време на всички занимания – рисуване, лепене, конструктивна дейност, тя трябва да дава широки възможности при обучението на децата. Съдържанието на детската рисунка показва интереса, развитието, творчеството, вниманието и паметта на детето. Възпитателят чрез нея вижда „душата“ на детето, това важи и за речта му.

Способностите, мисленето, навиците, уменията се развиват при децата с различни темпове. Затова не трябва да изискваме задачите в заниманията да се изпълняват в един и същ обем и за едно и също време. Давайки на децата задачи, те не трябва да са общи, а да ги диференцираме според индивидуалността. Например при изработване на сложна играчка едните деца да подготвят елементите за украса, а други да изрежат предмети по свое желание.

От особено внимание се нуждаят слаборазвитите деца. Голяма грешка допуска възпитателят, който дели децата на можещи и неможещи.

Често детето плахо изпълнява задачите не защото не се старее, а защото няма умения. Например при декоративното рисуване трябва да се изпълни сложна задача за кратко време. Опитът показва, че едни деца се справят много-по бързо от други.

Индивидуалният подход не търпи шаблони. На занимания по изобразително изкуство трябва да се отчита сложността на всяка задача според детето. В противен случай някои от децата няма да изпълнят задачата в срок и ние ще допуснем педагогическа грешка да прекъснем заниманията в най-напрегнатия момент. А неуспешно завършената работа ще разочарова децата, те ще загубят интерес от дейността и това ще доведе до изгубване вяра в собствените сили. Следователно учителят е длъжен точно да разчете темповете на работа за всяко дете, да им даде разнообразни задачи за бавните или пък за бързите деца.

Трябва да се вдъхновят децата и да ги научим да преодоляват трудностите и особено внимателно да се отнасяме към по-бавните деца. Поддръжката и похвалата са отличен способ, който ще им помогне и повдигне самооценката.

В заниманията по развитие на речта най-доброто от страна на учителя по отношение на индивидуалността е да научи децата да отговарят по определен ред, да се вслушват. Хубаво е учителят да постави детето, което е с развита реч, до такова с неразвита реч, от което последното да се учи да слуша, т.е. да използва и зрение, и слух при възприемане на речта. Тъй като наблюденията показват, че на заниманията по развитие на речта говорят предимно активните и развити деца.

За да може да дава резултат индивидуалният подход, учителите трябва да имат общ език с родителите. Да се запознаят със семейния живот на детето – така, имайки познания за детската личност, ще може да приобщи детето към групата от деца в детското заведение и ще може да работи ефективно с него. Педагогът ще съумее да възпитава у детето положителни черти на характера

и ще може да премахне отрицателните на основата на индивидуалността му. Трябва да помним, че основен източник за лошото поведение е лошото възпитание, а не „лошото“ дете.

Във всеки детски колектив винаги ще се срещат мудни, мрачни или трудно заинтересовани деца. Трябва да не забравяме, че те оказват отрицателно влияние върху останалите деца. Затова задачата на всеки педагог е оптимално да възпитава всички деца и да внася в детския колектив оптимизъм и жизненост.

CHILD'S INDIVIDUALITY – THE BASIS FOR PROPER DEVELOPMENT AND EDUCATION

Abstract. Every individual child has unique traits and character that cannot be seen in any other as they are. This is a crucial requirement for understanding the psychological activities of the child. Proper upbringing is unthinkable without love for the child. The teacher that loves the children has to have a flattering attitude and trust while at the same time being interesting and needed by the child's character.

The key to success in individual approach to each child is that some teachers look for the cause that prevents the development of children and eliminating it, while others struggle with deficiencies in the nature of the child's personality.

The children are interested in everything they see in kindergarten.

The pedagogue has to introduce the child with the unfamiliar environment and the new surroundings. A new child may break the set behavioral rules not because of bad upbringing, but simply because of the new surroundings. The teacher has to make sure he makes himself familiar with the unique traits of the child as it is important for the latter's physical education. If not knowing every child's unique trait, the teacher cannot properly develop an optimal daily routine; neither correctly schedules the sleep time, meals and physical activities.

Special care is required for slowly developing children. A division of children regarding their development speed would be a big mistake. In order for the individual approach to be productive, a comfortable level of communication needs to be established between the educator and parents.

Therefore the aim of every pedagogue should be to carefully and properly educate every single child and to provide optimism and be a source of comfort and joy.

✉ **Mrs. Irina Nikolova**

Kindergarden N. 8

Pleven, Bulgaria

E-mail: irina_s_nikolova@abv.bg